

כלי שמלאכתו לאיסור

יונתן שי פרידמן

שולחן ערוך או"ח, סימן שח

שעברה או בחול ודינה ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו אבל שברי פתילה שאינן עומדים עוד להדלקה בנר הרי הן כצורות ואבנים שאסור לטלטלן אפילו לצורך גופן ומקומן וכן נר שלם של שעוה או חלב ואפילו נדלקה כבר בחול או בשבת שעברה כל שהיא עדיין ראויה להדלקה מקרי כלי שמלאכתו לאיסור ומכאן מרגלא בפומא דאינשי דמותר לטלטל נר שלם של חלב או שעוה כדי שלא תפסד הנר או ליתנה לא"י שידליקנה לעצמו וטועין הן שאינו מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אלא כשצריך למקומה של הכלי או שצריך הישראל לגופו של הכלי להשתמש בו דבר המותר בשבת **כגון קורנס לפצוע בו אגוזים** וכדלעיל בס"ג ובספר מור וקציעה מחמיר דאפילו נר שלם ולצורך מקומו אסור לטלטל שאין עליו שם כלי כלל דלא חזי לאכילה ולתשמיש:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כא

יב... והנה מה שמוזכר במ"ב סימן ש"ח ס"ק י"ב... נראה, שאין לטרוח הרבה בהשגת כלי היתר. ורק אם נמצא בקירוב מקום בלי טורח רב, יש לו לשמש בכלי היתר ולא בכלי שמלאכתו לאיסור. ומסתבר דאם אין לו כלי היתר, אף שיכול לשאול אצל אחר מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור. דלכן לא כתב המ"ב ומיירי שאין יכול להשיג, אלא כתב ומיירי שאין לו.

ספר טלטולי שבת, קונטרס התשובות מאת הגאון ר' משה פיינשטיין

ו) שאלה: כלי שמלאכתו לאיסור המונח במקום שאינו מתאים לכבוד שבת לדוגמה עט המונח על השלחן בשבת האם מותר להסירו מחמת כבוד שבת, מי חשיב ליה כטלטול לצורך גופו ומקומו או לא? תשובה: טלטול כזה לא חשיב כטלטול לצורך מקומו, **וזה גופא כבוד שבת שאינו מטלטל דבר שנאסר לנו בטלטול.**

שמירת שבת כהלכתה, כ"י

לצורך מקומו... אבל כאשר עצם הימצאות הכלי במקום ההוא מפריעה אותו, כמו הפטיש המונח על השלחן, והוא מתבייש בשל כך בפני האורחים, אין זה נחשב "לצורך מקומו", ואסור לטלטלו משם. [הערה כד - ... ומשמע שאם אינו רוצה שהכלי יהיה במקום הזה, לא מיקרי צורך מקומו. אך שמעתי מחכ"א, ד"ל דכל שמתבייש בפני אורחים, כגון שמונח על השולחן כשמל"א, אף שבכה"ג בחול אין מתבייש בכך, אבל כיון שבשבת מתבייש ולכן לא יכניסם לחדר בגלל המוקצה הנמצא במקום - צריך למקומו מיקרי. ומהגרש"ז שליט"א שמעתי, דמפורש בים יששכר... שמתיר להוציא תפילין מהחדר... כדי להתיר תשה"מ.]

שולחן ערוך או"ח שח:יד

מנעל חדש מותר לשמטו מעל הדפוס, אע"פ שמלאכתו לאיסור, (ז) כיון דשם כלי עליו מותר לטלטלו לצורך מקומו.

משנה ברורה, שם

(ז) לפי טעם זה ה"ה דמותר לשמטו הדפוס מתוך המנעל בין שהוא תקוע בו בחוזק ובין ברפוי...

שו"ת שבט הלוי חלק א סימן קכ

א) כלי שמלאכתו לאיסור דהיינו שעומד לעשות בו מלאכת איסור בין דאורייתא בין דרבנן אסור לטלטלו, מלבד לצורך גופו דהיינו להשתמש בו למלאכת היתר או לצורך מקומו. ב) אפילו לא עשו בו עדיין מלאכת איסור כגון חדשה אלא שהיא עומדת ומוזמנת לכך דינו כנ"ל... ח) כלי שמיוחד למלאכת איסור ולמלאכת היתר מותר לטלטל לצורך אפילו שלא לצורך גופו ומקומו ואם עיקרו למלאכת איסור דינו כנ"ל אות א'...

סעיף ג - כלי (י) שמלאכתו לאיסור, מותר לטלטלו, (יב) בין לצורך גופו כגון קורנס... לפצוע בו אגוזים... בין לצורך מקומו דהיינו שצריך להשתמש במקום שהכלי מונח שם, ומותר לו ליטול משם (יג) ולהניחו באיזה מקום שירצה; אבל מחמה לצל דהיינו שאינו צריך לטלטלו אלא מפני שישבר (טו) או יגבב שם, (טז) אסור. הגה: כל מוקצה אינו אסור אלא בטלטול, אבל בנגיעה בעלמא שאינו מנדנדו, שרי. ולכן מותר ליגע במנורה שבבית הכנסת שנרות דולקות עליו, או בתנור שדולק בו אש. וכן מותר ליקח דבר היתר המונח על דבר מוקצה. וכן מותר לטלטל דבר מוקצה ע"י נפוח, דלא הוי טלטול אלא כלאחר יד, ולא מיקרי טלטול.

סעיף ד - כלי (כ) שמלאכתו להיתר, מותר לטלטלו אפי' אינו אלא לצורך הכלי שמא ישבר או יגבב; (כא) אבל שלא לצורך כלל, אסור לטלטלה. כתיב הקודש ואוכלין, מותר לטלטלם אפי' שלא לצורך כלל. הגה: ותפילין אין לטלטלם כי אם לצורך. ושופר אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו.

משנה ברורה סימן שח

(י) כלומר שמיחדת לדבר שאסור לעשות בשבת ואפילו אם רק רוב מלאכתו לאיסור הוא ג"כ בכלל זה: (יב) **ומיירי שאין לו כלי היתר לתשמיש זה** דאל"ה אין לו להשתמש בכלי זה: (יג) דכיון שהוא בידו שנטלה לצורך גופה או מקומו **רשאי לטלטלה יותר** וכתב המ"א דה"ה **אם שכח ונטלה בידו רשאי לטלטלה יותר** אף שהנטילה היה שלא לצורך גופה ומקומו... ובביאור הגר"א... חולק על המ"א וס"ל דלא התירו אלא כשהתחיל לטלטל ברשות... (טו) דהוא דומיא דמחמה לצל. ועי' א"י י"ל דשרי בכל זה [פמ"ג]: (טז) ואם חושב עליו גם לתשמיש מותר לטלטל **אפילו עיקר כונתו מחמה לצל**: (כ) וה"ה אם היה מלאכתו לאיסור ולהיתר ג"כ לא מקצה דעתו מניה **וקדרה שמלאכתה הוא לבישול** ורק לפעמים משתמשין בה למים ולפירות היא **בכלל כלי שמלאכתה לאיסור** אם לא שיש בה מהתבשיל: (כא) היינו אם כל היום לא יצרכנו כלל אבל אם יצטרך לו באותו יום והוא מטלטלו כדי שיהא מוכן לו בשעתו שרי [ט"ז]:

ערוך השולחן או"ח רעטא:

דע דבס"י זה וכן לקמן בדיני מוקצה שנתבארו דיני נר אם מותר לטלטלו או אסור מפני שהוא בסיס להאור ומטעם מיגו דאיתקצאי לבין השמשות כמו שיתבאר ולכן בלא הדליקו בו בשבת מותר לטלטלו... זהו הכל בנרות שלהם שהיתה כלי ככל הכלים ונתנו בו שמן והדליקוהו ואם לא ההדלקה היתה כלי היתר אבל בנר שלנו שקורין לאייכטע"ר או פמוטות שלנו שקורין לאמפי"ן המה בעצמם מוקצים מטעם שאינם ראויים לשום תשמיש רק להדליק בו והוה מלאכתו לאיסור שאינו ראוי למלאכת היתר כלל והיא מוקצה גמורה אף כשלא הדליקו בה כלל ועל כן יש טועים בזה לכן כתבנו זה דנרות ופמוטות שלנו לעולם אסורים בטלטול בשבת:

שמירת שבת כהלכתה, פרק כח, הערה פ

... שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דבזמננו אסור לטלטל שופר גם לצורך גו"מ, כי אינו עומד אלא לאיסור בלבד, ולא לשאוב מים וכדו'. ועיין גם ס"י שח במ"ב ס"ק לד.

משנה ברורה, שם

(לד) וכגון עששית של ברזל... כיון שאינו כלי אסור לטלטלו אפילו לצורך גופו כגון לתקוע אותו במקום בריח לדלת... אם לא שיעשה בו קצת מעשה תיקון קודם השבת להוכיח שעומד להשתמש בו או שייחדנה מע"ש לעולם להשתמש בו וכמ"ש לקמן בס"ב ורבים נכשלין בזה. פתילה נקראת כלי ואפילו נדלקה קצת ממנה בשבת